

Skúvoyar søga

eftir Petur Andreassen

Seinasta leygarkvöld fór minnlig hending fram í skúlastovuni í Skúgví. Skúlin er ovasta húsið í bygðini. Dagar sostatt upp um øll hini húsin. Líka so eyðsýndur stóð hann 11. mars ár 1900, tá ein skúvoyarbátur gekk burtur í útferðini inni á Sandsboða. Har fórust 9 menn, og úti í Skúgví grótu nógvar einkjur og 37 børn stetlaðu fadirleys eftir í túninum.

Báturin hvarv í einum hvøssum og myrkum útnyrðings-æli. Kuldin og skuggin frá hesum æli lamsló bygðina í mong ár. Eingin ivi er um, at tilbúrdi av hesum slagi, hava lopið kvøkk á alt tað føroyska samfelagið, so litið sum tað tá var. Tilíkar sorgarleikir verða ofta havdir á munni, og gerast søga og søgu tilfar.

Á heysti í 1944 kom nýggjur lærari til Skúvoyar. Tað var Petur Andreassen ættadur av Velbastað og giftur við Betti dóttir Hanus Kamban lærara úr Skúgví. Fyri at siga tað stutt og rætt sum er, so hevði Betti ans og áhuga fyrri søgu sum fáur. Serligan tokka hevði hon til gomlu søguna um Skúgví, men ikki minni um munnligu nýggju søguna, ið fadir hennara so væl dugdi at greiða frá. Hesar umstøður munnu hava gjørt sitt til, at Petur stutt eftir komuna til Skúvoyar fór undir at

skriva ættar- og bygðasøgu um Skúgví. Hetta vælaverk í tveimur bindum, handaðu synir Peturs Hanus og Eyðun skúvoyingum seinasta leygardag, undir sera hátiðarligum umstøðum, har nærur hvørt mansbarn í bygðini var til staðar, og hvørt húski fekk eintak av hesi søgu sum gávu. Ein stór-fingin gávu.

Ógvuliga fegin vil eg siga nakað um hetta søgverk, og vil eg meina, at Petur Andreassen við hesum báðum bókum, hevur lagt tveir vakrar steinar aftrat á tann sið-søguliga varðan, ið byggir okkara lands- og bygðasøgu.

Ónkuntið er sagt, at

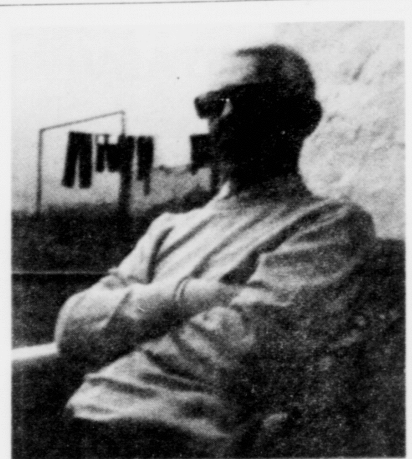
sjálvt vánaligt blekk er betur enn gott minni. Hetta er sjálvandi at skilja soleiðis, at vit ongantið eiga at gloyma, hvussu stóran týðning tað hevur, at nakað verður skrivað niður. Vit eiga heldur ikki at gloyma, at sjálvt tann stóra ogn tað er í einum góðum minni hvørur, so hvørt sum tey leggja árarnar inn, ið hava hetta góða minni.

Ofta verður tí tikið til, at spell var, at eg ikki skrivaði hatta niður, tí nú havi eg gloymt tað, og nú er hann ella hon farin, ið kundi greiða frá hesum. Væl minnst eg, tá lærarin onkun seinrapat eftir loknan skúladag, so lættliga kom oman eftir

skúlavegnum við tunnari bók í hondini, og kundi hann tá hava langar samrøður við eldri fólk niðri í bygðini. Hesar samrøður kunnu vit nú so mong ár seinri lesa í hesum bókum og væl verið honum fyri, at hann skrivaði niður.

Í formælinum til bøkurnar verður eisini sipað til, hvussu stóran týðning samrøðurnar við hesi gomlu søgufróðu bygðafólkini í Skúgví hava havt fyri tað arbeiði, ið Petur tókst við, og tað er ikki eiti á arbeiði, ið lagt er í hesa bygðasøgu. Eg vil siga, at tað er ómetaligt.

Fyri tað fyrsta er her ein fullfíggið ættartalva yvir hvørt hús í bygðini so

Petur Andreassen (1906–88)

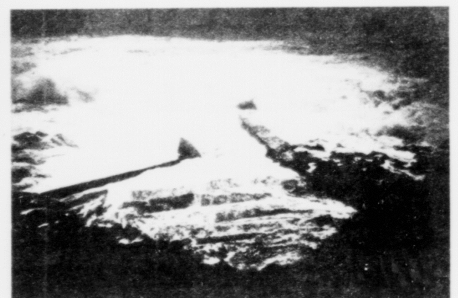
var føddur og vaks upp á Velbastað. Hann tók læraraprógv í 1932 og virkaði sum lærari ymsastaðni í Føroyum, tey mongu árin í Skúgví (1944–56) og Havn (1957–74). Petur hevur lagt eftir seg ein hóp av bókligum arbeiði, skúlabókur, umsetingar og ættarfrásagnir. Hann tyddi tvær av kendastu skaldsøgnum hjá Hans Kirk til føroyskt, Útróðarmenninar, 1973, og Bønarmenninar, 1984.

SKÚVOYAR SØGA er livsverkið hjá Peturi. Stutt eftir at hann var suðurkominn til Skúvoyar, fór hann undir at savna saman tilfar um hendingar har suðuri, fyrst og fremst um ættarsøguna. Hann helt fram við hesum arbeiði, eftir at hann var kominn til Havnar.

Í SKÚVOYAR SØGU verður greitt frá ættunum í Skúgví — so langt aftur, sum skjøluni loyva einum granskara at fara. Bókin gevur eisini eina mynd av korunum hjá skúvoyingum upp igjøgnum öldirnar — av teirra ríka og vandafulla gerandisdegi.

Ein sunnudag á skúlavegnum. Valdemar, Asbjørn, Signeva og Grettir

Brim á gjónni

Marianna (1889–1972) og Jóhan í Jógvansstovu (1887–1955) saman við børnunum. Tey eru f.v.: Jørmund, Anna, Katrina, Frida, Hjørdis, Dánjal og Hans. Klæmint vantar á myndini

langt aftur í tíðina, sum nakrar skrivligar keldur eru at finna, bæði úr kirkju- og tingbókum.

870 staðarnavn eru nevnd við góðari frágreiðing um hvørt einasta navn. Ættartalvurnar gera eisini tað, at tað eru onnur enn bara skúvoyingar, ið verða fegin um hesar bøkurnar, tí fólk eru bæði komin á oynda og farin av oynda, og hetta er alt so tyðiliga tilskilað.

Bøkurnar eru eisini lætt-lisnar av tí, at Petur hevur dugað ógvuliga væl at fingið stuttlig og áhugav verd brot inn í millum har, sum hóskaði er.

Ókkurt av hesum brotum kundi eg hugsa mær at trivi eitt sindur í eitt nú, hvat verður sagt um sterka Hanus, bóndan í

Stóru-stovu. Hann var saman við øðrum vestan fyri oynda og tók onan-fleyggj:

Við á bátinum vóru millum aðrar Hanus og Heindrikkur uppi í Gardi. Tá kom ein sending og setti seg á stavnin, hon var mest lík einum tittlingi. Heindrikkur, sum skuldi kunna meira enn at mata seg, sendi hana frá sær og skifti um sess við Hanus. Hanus kom tá at verða tann, ið fór upp á land, og har var hann fyrri tí óhappi at detta niður í hylin undir Skarðbergi og druknaði. Hylurin er soleiðis dandaður, at hellan skráar niður í hann allan vegin runt, og ikki slepst upp úr honum aftur.

Meira er greitt frá hesi svndarligu hending, men